

рового виробництва з метою досягнення стратегічних цілей розвитку при оптимальних матеріальних та трудових затратах; покращити економічні відносини у бурякоцукровому виробництві на основі забезпечення сировиною переробних підприємств за допомогою прямих зв'язків між аграрними підприємствами та цукровими заводами. В результаті чого це дозволить вдосконалити систему заготівель сировини, скоротити тривалість періоду між вирощуванням цукрових буряків та їх промисловою переробкою, оптимізувати відстані щодо перевезень сировини та зменшити витрати.

Тому, вважаємо, що створення регіонального цукрового кластеру є доцільним і економічно вигідним.

Література.

1. Брижань І. А. Вплив кластерних об'єднань на розвиток підприємств і регіонів / І. А. Брижань, І. М. Савицька // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. – С. 189-194.
2. Зигрій О. В. Перспективи розвитку інтеграційних процесів в бурякоцукровому виробництві в умовах економічної нестабільності / О.В. Зигрій // Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка». – 2010. – С. 15-18.
3. Коляденко С. В. Кластери як один з інтегрованих формувань в АПК / С.В. Коляденко // Збірник наукових праць ЧДТУ. – 2010. – С. 256-260.
4. Осіпов Д. П. Особливості створення і принципи формування кластерних утворень у харчовій промисловості / Д. П. Осіпов // Вісник соціально-економічних досліджень. Збірник наукових праць. – Вип. 30. – Одеса: ОДЕУ. – 2008. – С. 303-307.
5. Федотова Ю. В. Міжнародний досвід формування кластерних структур та можливості його використання в регіонах України / Ю.В. Федотова // Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка». – 2010. – С. 42-45.

УДК 338.43:631.1:65.011

ПІДВИЩЕННЯ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА ГАЛУЗІ РОСЛИНИЦТВА НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСОЗБЕРІГАЮЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ

**Грановська В.Г., к.е.н., доцент кафедри
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»**

У статті визначено та обґрунтовано необхідність розвитку аграрних підприємств на умовах ресурсозбереження та використання інноваційних технологій в галузі рослинництва з метою забезпечення їх інтенсивного функціонування

The article defines and justifies the need for development of agricultural enterprises under the resource conservation and use of innovative technologies for crop production, to ensure their intensive operation

Постановка проблеми. В умовах функціонування конкурентної системи відносин в аграрній сфері особливої актуальності набуває формування та удосконалення дієвого механізму, що забезпечуватиме підвищення ефективності виробництва та, як наслідок, конкурентоспроможності продукції підприємства на вітчизняному та світовому ринках. Отже, конкурентоспроможне підприємство здатне більш активно реагувати на зміну факторів зовнішнього середовища, адаптувати внутрішнє середовище до світових стандартів

господарювання, отримувати екологічно чисту та конкурентоспроможну продукцію, що користується попитом та має вплив на його формування. При цьому інноваційна діяльність здійснюється завдяки прогресивним науково-технічним досягненням і є вирішальним фактором подолання кризових явищ, стабілізації і зростання економіки та підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств. Об'єктивно обумовлений процес перетворення наукового знання у фізичну реальність, періодичного інноваційного оновлення має свої закономірності та є самостійним науковим напрямом. Основу для інноваційного розвитку створюють економічні суб'єкти, що здійснюють інноваційну діяльність з метою отримання вигод.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інноваційна активність сільськогосподарських підприємств України є надзвичайно низькою порівняно із європейськими країнами. Переважна більшість вітчизняних сільськогосподарських підприємств залишається поза конкурентною боротьбою. Це обумовлене тим, що переважна більшість агроформувань функціонує на екстенсивній основі, при цьому основною метою є зниження обсягу витрат, а не підвищення урожайності, виходу валової продукції на одиницю витрат, земельної площі тощо. Слід зазначити, що низький обсяг попиту на інноваційний продукт на внутрішньому ринку не сприяє поширенню зовнішніх ефектів та розвитку потенційних внутрішніх чинників підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств. Вищезазначене потребує цільових та системних дій щодо структурної перебудови національної економіки та зміцнення інвестиційно-інноваційних чинників економічного розвитку шляхом проведення активної державної політики, що сприяла б вирішенню проблеми створення конкурентних переваг для аграрних підприємств з метою стимулювання їх розвитку.

Постановка завдання Основним завданням даних досліджень є аналіз стану впровадження ресурсозбереження аграрними підприємствами з подальшим визначенням оптимально можливих шляхів та напрямів його ефективного використання з метою забезпечення інтенсифікації виробництва та підвищення конкурентоспроможності аграрної продукції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції в сучасних умовах вимагає від вітчизняних товаровиробників вирощувати її з вищою якістю при мінімальних виробничих витратах. Значною мірою це стосується продукції рослинництва як провідної галузі аграрної сфери виробництва. Значного зменшення виробничих витрат та, як наслідок, собівартості у рослинництві можна досягти, впроваджуючи інноваційні технології вирощування сільськогосподарських культур. В умовах поглиблення процесів глобалізації від аграрних підприємств вимагається переорієнтація їх діяльності відповідно до принципів безперервного інноваційного розвитку. При цьому основним джерелом формування їх конкурентних переваг та забезпечення продовольчої безпеки країни виступає зростання продуктивності - не лише у рослинництві, а і у сферах збереження природних ресурсів, підвищення якості продукції, захисті навколишнього середовища тощо. Отже, ресурсозбереження слід розглядати з по-

зицій розширеного відтворення, руху ресурсів у процесі виробництва, як процес, який постійно повторюється. По-перше, сутність ресурсозбереження полягає в економії суспільно необхідної праці і проявляється у зменшенні витрат виробництва, зростанні норми прибутку, зменшенні техногенного впливу на навколишнє середовище; по-друге, цей процес визначається конкретними формами прояву: матеріалозбереження, землезбереження, працезбереження, енергозбереження тощо; по-третє, ресурсозбереження слід розглядати як процес, який постійно повторюється і досягається на основі впровадження інновацій поряд з ефективнішим використанням традиційних чинників виробництва. Його результатом є вивільнення та економія ресурсів, зменшення витрат виробництва, збільшення прибутку, досягнення позитивних економічних ефектів.

Інноваційні технології являють собою економічні моделі, які на основі використання елементів біологічного землеробства та оптимізації виробничих процесів дозволяють досягнути високого ступеня керованості, прогнозованості та ефективності рослинництва. На відміну від традиційних технологій, інноваційні технології виробництва продукції рослинництва базуються на використанні енерго- і ресурсозберігаючих систем землеробства, елементами яких є: відповідність біологічним і зональним особливостям вирощування сільськогосподарських культур з урахуванням ґрунтово-кліматичних умов; відмова від виконання оранки; мінімізація основної обробки ґрунту в напрямку зменшення кількості агротехнічних операцій та поєднання кількох операцій в одному технологічному процесі, що зумовлює скорочення часу обробки посівних площ на 70–80 % та забезпечує економію виробничих витрат у середньому в п'ять разів, у тому числі витрати на добрива – на 30–40%, паливно-мастильні матеріали (ПММ) – на 60–70 %, придбання сільськогосподарської техніки – на 80–90 %.

При застосуванні технологій мінімального і нульового обробки ґрунту упродовж 6 років в умовах стаціонарного дослідження вміст гумусу у 0-30 см шарі чорнозему звичайного збільшився на 0,06-0,13 %, а запаси - на 6,4-7,3 т/га порівняно з традиційною технологією відвального обробки. При впровадженні ґрунтозахисних ресурсозберігаючих технологій мінімального і нульового обробки у групово-фракційному складі гумусу спостерігаються тенденції, подібні до таких, як на перелозі. При застосуванні ресурсозберігаючих технологій відбувається зниження урожайності озимої пшениці на 2,4-8,2 % при технологіях мінімального і нульового обробки відповідно, порівняно з традиційною технологією. В цілому, вирощування озимої пшениці за нульовою технологією є економічно вигідним і дозволяє економити витрати пального до 30,6 % і витрати праці до 26,3 % порівняно з традиційною технологією. У США 82 % посівної площі обробляється за енергозберігаючими технологіями, 25 млн. га - за енергозберігаючою технологією No-Till. У Бразилії та Аргентині під неї використовують по 60 % від посівних площ - 17,36 та 14,5 млн. га відповідно, Австралії - 9 млн. га мільйонів, Канаді - 4 млн. га. У рекомендаціях для обробки ґрунту передбачено стільки техніки, що в перерахунку на 1 га вони становлять 0,7 кінських сил. З технологією ж No-till - 0,07.

Якщо перерахувати у кілограмах металу, то за новими рекомендаціями - 74 кг, а за енергозберігаючою - 5 кг. Якщо порівняти витрати на дизпаливо: при традиційній системі - близько 90 л, а при технології No-till можна вкластися у 30 л на 1 га. Вилучення з технологічного процесу оранки зябу – застосування широкозахватного комплексу машин для підготовки ґрунту до сівби, перехід на вузькорядний спосіб висівання просапних культур дають змогу значно зменшити витрати палива і затрати праці на 1 га посіву, кількість агротехнічних прийомів і тривалість їх проведення, що позитивно позначається на зниженні собівартості одиниці вирощуваної продукції. Перехід до нульової технології обробітку ґрунту дає змогу зменшити затрати праці на 1 га до 6,4 люд/год на озимій пшениці; 5,4 – на кукурудзі; 1,5 люд/год – на соняшнику. Витрати паливо-мастильних матеріалів, відповідно, становили: 35, 61 та 51 кг/га. Собівартість одного гектара вирощування (озима пшениця – 1471 грн., соняшник – 1085, кукурудза – 1584 грн.) забезпечує ефективне виробництво.

Вирішення проблеми переходу до поверхневого обробітку ґрунту значною мірою стримується відсутністю необхідних знарядь. Для технології „No-till” необхідна спеціальна техніка, на яку в господарствах не вистачає коштів. Механізм придбання техніки через лізинг діє не ефективно. Це пов’язано із законами "Про фінансовий лізинг" та «Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування». Різниця полягає у тому, що якщо перший закон ставив на перше місце потреби аграріїв, то другий змушує селян закуповувати винятково українську техніку, яка здебільшого відстає від кращих іноземних зразків на два-три покоління та не відповідає європейським стандартам. Отже, виникає певна зацикленість – зниження попиту на продукт вітчизняного машинобудування призводить до неможливості модернізації останнього.

Досвід передових зарубіжних країн в питаннях економії енергії важко запозичити, тому що енергетика і сільське господарство у нас розвивалися за іншими економічними схемами, внаслідок чого технологічний рівень сільськогосподарського виробництва значно нижчий від світового. Останнім часом прийнято ряд урядових постанов про економію паливно-енергетичних ресурсів та розвиток нетрадиційних джерел енергії. Однак через їх недостатню економічну обґрунтованість і недосконалу політику цін бажаних результатів не досягнуто. Таким чином, головне протиріччя сучасного рослинництва зумовлене однобічним підходом до його інтенсифікації. Склалася парадоксальна ситуація: екологічно чисті “фабрики-рослини”, що працюють на екологічно безпечних ресурсах сонячної енергії, виявились не тільки енергомарнотратними (зростають потреби у непоновлюваній енергії для одержання кожної додаткової одиниці врожаю), але й найнебезпечнішими для природного середовища внаслідок хімізації технології.

Висновки. Ресурсозбережені напрями і біологізація технологій в умовах сучасного рівня розвитку продуктивних сил і виробничих відносин виступають визначальними складовими структурної перебудови методів ведення аграрного виробництва. Такі системи нині активно розробляють і впроваджують у багатьох країнах світу. Їх призначення – оптимізація термінів виконання всього циклу операцій та агротехнічних вимог для одержання запрограмо-

ваного врожаю з визначеними кількісно-якісними параметрами. Сучасні тенденції розвитку галузі рослинництва передбачають глибші знання, не спрощення технологій, а обґрунтоване використання природних умов, раціональне застосування тієї чи іншої системи обробітку ґрунту та інших агротехнічних заходів, що забезпечують зменшення собівартості продукції, з одного боку, та екологічну безпеку виробництва – з іншого. Ці технології потребують не тільки високоякісного насіння сільськогосподарських культур, але сортів і гібридів із заданими параметрами, які враховують усі особливості ґрунтово-кліматичних умов зони вирощування, систем обробітку ґрунту, сівби, внесення добрив, застосування засобів захисту рослин, а також вимог ринку до якісних показників продукції.

Література.

1. Дейнеко Л.В., Іртишева І.О. Механізм впровадження інноваційних технологій в агропродовольчу сферу: сутність, функції, завдання і регіональні особливості// Механізм регулювання економіки. – 2009. - № 2. – С. 123 – 131.
2. Кисляренко М.Ф., Лобастов І.В., Архипов С.В. Економічні аспекти застосування ресурсозберігаючої системи землеробства// Продуктивність агропромислового виробництва. – 2007. - № 3. – С. 51 – 58.
3. Мазоренко Д.І., Мазнев Г.Є., Красноручький О.О. та ін. Інноваційні агротехнології: Монографія. – Харків: ХНТУСГ, 2007. – 385 с.

УДК 334:732:631.115.8

ІНТЕГРАЦІЯ ЯК ФІНАНСОВИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ОРГАНІЧНОГО АГРОВИРОБНИЦТВА СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Гузенко Т.С., к.е.н.

Сумський національний аграрний університет

В статті досліджуються передумови використання інструментів інтеграції аграрних підприємств з метою підвищення конкурентоспроможності вітчизняного аграрного сектора, при цьому забезпечуючи відтворення земельних ресурсів, задіяних в господарському обороті.

In article preconditions for use of tools of integration of the agrarian enterprises for increase of competitiveness of domestic agrarian sector at reproduction of ground resources which are involved in manufacture are investigated.

Постановка проблеми. Вступ України до Світової організації торгівлі та її інтеграція до Європейського Союзу є важливою передумовою підвищення конкурентоспроможності вітчизняного аграрного сектора економіки, покращення продовольчої безпеки держави і зростання добробуту громадян. Проте низький рівень конкурентоспроможності вітчизняної аграрної продукції вказує на реальну загрозу для аграрних підприємств. Відтак, вважаємо доцільним розглядати інтеграцію не лише як процес, а й, в першу чергу, як інструмент для забезпечення високого рівня конкурентоспроможності продукції, охорони та відтворення якості земельних ресурсів та підвищення рівня прибутковості вітчизняних сільськогосподарських підприємств.